
[Home](#) / Autentsuse kujunemine

Autentsuse kujunemine

TÄISKASVANUKOOLITAJA AUTENTSUSE KUJUNEMINE PERSONAALSE JA SOTSIAALSE MINA TEADLIKUSTAMISEL

ANDRA PÄRNPUU

Inimesena kujundame isikupärase ning meelepärase kuvandi iseendast. Töötades täiskasvanukoolitajana puutub inimene aga pidevalt kokku sotsiaalse keskkonnaga, kus luuakse omakorda sealsesse olustikku sobiva kuvandi iseendast. Tulemuseks on kaks rolli ühes, mis on üksteise mõjutegurid ning kujundajad. Täiskasvanukoolitajal on autentsuse kujunemisel oluline neid kahte rolli märgata ja teadlikustada. Uurimistöö probleem on sõnastatud küsimusena: kuidas kujuneb täiskasvanukoolitaja autentsus personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel? Antud uurimuses on oluline analüüsida tööpärase ja elulisema tulemuse saamiseks, kas teoreetilised töökspidamised täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest leiavad kinnitust nende igapäevases koolitustegevuses. Lähtuvalt probleemist on uurimuse eesmärgiks analüütiline ülevaade täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel. Esmaste tulemustena võib välja tuua, et aktiivselt tegutsevad täiskasvanukoolitajad tajuvad ja väärtustavad autentsuse kujunemist personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel, sealhulgas rõhutavad, kui oluline on koolitajana pöörata tähelepanu ning arendada esmalt iseenda loomupärast olekut, kuna see on aluseks efektiivsele täiskasvanukoolitaja rollile. Uurimistöö meetodideks on fokusseeritud mitte-osalusvaatlus ning poolstruktrueeritud intervjuu aktiivselt tegutsevate täiskasvanukoolitajatega, kelle tööstaž on vähemalt 10 aastat.

Võtmesõnad: täiskasvanukoolitaja, autentsus, personaalne mina, sotsiaalne mina = koolitaja roll, teadlikkus

Sissejuhatus

„Täiskasvanukoolitaja käitumine õpetamis- ja õppimissituatsioonis koosneb paljude rollide kombinatsioonist ning avaldub teatud käitumis- ja lähenemisviisides. Lähenemisviisis avalduvad koolitaja arusaamad, kompetentsus, isiksus ja interpersonaalsed oskused. Koolitaja käitumise

valikud sõltuvad kogemustest, uskumustest, käsitustest ja väärtustest.“ (Märja, Lõhmus & Jõgi, 2003, 133.)

Koolitaja rolli autentsus väljendub peamiselt eneseteadlikkuses ja – mõistmises (Dirkx, 2006). Õpetamine ja õppimine on tegevused, mis kuuluvad tihedalt täiskasvanukoolitaja ellu. Eelkõige on need protsessid, kus peamiseks eesmärgiks on iseenda tundma õppimine ja mõistmine, eneseteadlikkuks saamise läbi teiste suunamine enese avastamiseni. Identiteet, mis väljendub teadmistes iseendast sotsiaalsetes olukordades ja suhetes, on üheks osaks täiskasvanukoolitaja autentsusest.

Antud uurimuse kontekstis on autentse täiskasvanukoolitaja puhul tegemist inimesega, kes iseendana tegutsedes tajub ja määratleb end ühtlasi ka ühe osana sotsiaalsest ühiskonnast, kus on tal oma roll kanda. Autentses koolitajas ühinevad tervikuks personaalne mina ja sotsiaalne mina, mille käigus tuuakse iseennast õpetamisesse ja suhetesse õppijatega (Cranton & Carusetta, 2004a, 2004b). Uurimuses hõlmab endas termin „sotsiaalne mina“ koolitaja rolli ning „personaalne mina“ inimest ennast.

Varasemad uurimused on kajastanud täiskasvanukoolitaja autentsust õpetajamises (Saul, 2011) ning koolitaja kogemuses (Siiner, 2011), siiski ei ole pööratud tähelepanu täiskasvanukoolitaja autentsuse üldisele kujunemisele. Seega pakub antud uurimus lisaks täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisele arusaama, mis tähtsus on selles protsessis personaalse ja sotsiaalse mina rollide teadlikustamisel.

Uurimuse probleem on sõnastatud küsimusena: kuidas kujuneb täiskasvanukoolitaja autentsus personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel? Lähtuvalt probleemist on uurimuse eesmärk analüütiline ülevaade täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel.

Uurimuse teoreetiline taust toetub Crantoni ja Carusetta (2004a, 2004b) autentsuse käsitlusele ning Jungi (2005) inimese analüütilise psühholoogia käsitlustele. Jungi teooria kaasamine antud uurimusse võimaldab efektiivsemalt analüüsida autentsust, sidudes seda personaalse ja sotsiaalse minaga. Andmete kogumiseks on kasutatud mitte-osalusvaatlust ning poolstruktureeritud intervjuud. Valimi moodustavad aktiivselt tegutsevad täiskasvanukoolitajad.

Artikkel on eelkõige suunatud täiskasvanukoolitajatele, kelle eneseteadlikkust ja autentsuse arengut võivad uurimuse tulemused mõjutada või muuta.

Uurimuse uudsus ja perspektiivsus seisneb artiklis käsitletud täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemist personaalse ja sotsiaalse mina sidumisel Jungi analüütilise psühholoogia teooriaga (Hall & Nordby, 2007; Jung, 2005), mis keskendub peamiselt isiksuse struktuurile.

Autentsus personaalses minas

Šveitsi psühhiaatri Jungi (2005, 69) sõnul tähendab iseendaks saamine täielikku sisemist teadlikkust ja ainulaadsust. Inglise filosoofi C. Taylori (2000, 33-37) seisukohalt on igaühel meist oma algupärane, puhas ja seni veel mõjutamata viis olla inimene.

Jung (viidanud, Hall & Nordby, 2007, 85-87) leiab, et üksnes iseendast teadlikuks saamise kaudu võib inimene enesearengut jätkata. Mida suurem on areng, seda enam laineb ka teadlike tegude ja otsuste maht. Faasis, kus inimene on teadlik oma soovidest ja vajadustest, märkab ta võimalust olla vaba ühiskonna ettekirjutustest, märkab võimalust olla isikupärane. Soov eristuda nõuab paratamatult vajadust olla teadlik endast ja ümbritsevast, tuleb tajuda, mõtestada mälestusi ja analüüsida tundeid.

Autentseks kujunemise protsessi üheks lahutamatuks osaks on algupärasus ehk inimese personaalne mina (Cranton & Carusetta, 2004b). Algupärase ja loomuliku iseendani jõudmine on pikaajaline protsess, mille puhul on pigem oluline teel püsimine, kui kiirelt tulemuseni jõudmine (Jung, 2005). Personaalse mina teadlikustamine annab täiskasvanukoolitajale kindluse ja mõistmise enda olemusest. See järel on alles võimalik asuda sotsiaalse rolli kandmise tasandile, kus justkui kaks roll autentsuse arenedes terviku moodustavad.

Selleks, et autentsuseni jõuda, tuleb hakata looma kooskõla oma sihi, sügavama eesmärgi ning missiooniga (Cranton & Carusetta, 2004a, 2004b). Iga inimese elutee on ainulaadne ning seda ei saa matkida teistelt. Selle teadvustamine annab enesetruudusele, kui endale kindlaks jäämisele, uue tähenduse ja väärtuse. Olukorras, kus me pole endale truud, me ei taba oma elu mõtet ja õpi seda väärtustama. (Taylor, 2000.) Eelpool nimetatud situatsioonis puudub inimestel kindel eesmärk ning siht, mille poole pürgida.

Autentsuse kujunemine sotsiaalses minas

Jungi (2005) tõekspidamiste järgi esineb inimeses *persona* (isik, i. k person), mis on just kui mask, võimaldades inimesel kehastuda tegelaskujuks, kes ei ole tingimata tema ise. Seda näidatakse avalikult, kavatsusega jätta üldsusele meeldivam mulje selleks, et tunda end aksepteeritult.

Persona on sotsiaalse ja ühiskondliku elu aluseks – selle olemasolu on vajalik ellujäämiseks.

(viidanud, Hall & Nordby, 2007, 44-45.) Uurimuses käsitletakse *personat* sotsiaalse minana ehk täiskasvanukoolitaja rollina.

Eelnevalt mainitust tulenevalt on täiskasvanukoolitajal oma *persona*, mida ta vastavalt rolliootustele kohandab. Kõige esmasteks kriteeriumiteks (Joonis 1) võiks pidada isiklikke omadusi

– riietumine, kombed, samuti kogemused ja kvalifikatsioon, planeerimisoskus jne. Eelnevatele lisanduvad kellegi teise antud ettekirjutused vastavalt kontekstile (Hall & Nordby, 2007, 45).

Joonis 1 Täiskasvanukoolitaja sotsiaalne ja personaalne mina

Täiskasvanukoolitaja sotsiaalse ja personaalse mina tõlgendus (Joonis 1) tugineb Jungi ning Crantoni ja Caruseta (2004a, 2004b) tõlgendustele inimese olemusest ning autentsusest.

Täiskasvanukoolitaja pidevas eneseteostuses oleva personaalse mina ja ühiskonna ettekirjutustele kohanduv sotsiaalse mina piir on väga õhuke. Autentne täiskasvanukoolitaja on julge, ei karda võtta riske ning mõistab oma piire (Cranton & Caruseta, 2004a, 2004b). See eeldab, et täiskasvanukoolitaja ei tule toime endale võetud rolliga ilma, et ta oleks aus ning teeks pidevat tööd personaalse minaga.

Isiklike kogemuste mõtestamine on aluseks täiskasvanukoolitaja pidevale enesearengule ja püüdlusele olla ja tegutseda autentselt (Siiner, 2011, 16). Kogemustes kanname me isiklike emotsioone ning tundeid, mis vajavad reflekteerimist selleks, et mõista nende tähtsust ja mõju. Autentsuseni jõudmist toetab kriitiline refleksioon, mis hõlmab endas nii koolitustegevuse kui ka täiskasvanukoolitaja enda personaalsete läbielamiste refleksiooni (Larrivee, 2000, viidanud, Skorobogatov, 2009, 19). Sellisel juhul teeb täiskasvanukoolitajana sotsiaalsele minale omaseid isikupäraseid järeldusi (Skorobogatov, 2009, 23), mis on toetavaks ka personaalses minas toimuvale eneseteadlikustamisele.

Brookfield'i (2006) sõnul muudab täiskasvanukoolitaja autentseks see, kui tema käitumine ühildub öeldud sõnadega. Sellisesel juhul on ta teadvustanud enda kantava rollile määratud ettekirjutisi, tõlgendanud ja analüüsinud rolliootusi. Ühtlasi kannab endas täiskasvanukoolitaja autentsus julgust tunnistada enda tehtud vigu ning aksepteerida seda, et kõigele ei teagi alati vastust (Cranton & Caruseta, 2004a, 2004b).

Seega saab öelda, et autentse täiskasvanukoolitaja tegevuses ehk tema sotsiaalses minas toimub pidev enesest teadlikumaks saamise protsess lähtuvalt oma rollist. Terviklikkuse ja kooskõla loomiseks on vajadus leida ühendavat osa iseenda, oma rolli ja ühiskonna nõudmiste vahel. See

suunab täiskasvanukoolitajat otsima ja arendama oma personaalset ehk algupärast mina, et liikuda eneseteadlikumalt edasi sotsiaalsele tasandile ning seal leiduvatele rollidele.

Täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemine

Täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemine on protsess, mis hõlmab endas nelja osa: eneseteadlikkus; järjepidevus oma personaalse ja sotsiaalse mina tasakaalus; enda kogemuste jagamine ning seeläbi teiste suunamine autentsuseni; kriitilise refleksiooni kaasamine igapäevasesse ellu (Cranton & Carusetta 2004b, 7; Dirkx, 2006).

Antud uurimuses on põhirõhk järjepideval personaalse ja sotsiaalse mina teadlikkustamisel tasakaalu otsimisel. Paratamatult kuulub autentsuse juurde mitmeid erinevaid aspekte, kuid peamine, millest täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemine alguse saab on pöördumine tagasi oma loomupärase olemuse ehk personaalse mina juurde.

Täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisel on kaks peamist tasandit (Joonis 2), mis ühtlasi üksteist mõjutavad. Nendeks on personaalne tasand, kus toimub enesest teadlikuks saamine ning sotsiaalne tasand, kus on roll, mille inimene on ühiskonnas endale võtnud ning mida eelnevalt on käsitletud antud artiklis kui täiskasvanukoolitaja rolli. Personaalne tasand on autentsuse aluseks. Sel tasandil õpib inimene iseend avastama ja mõistma. Neid mõlemat tasandit mõjutavad arusaamad endast (hoiakud, teadlikustamine, avatus, ausus jpt), kuna eneseteostuse protsess on pidev. Lisaks enda teadlikustamisel eeldab sotsiaalne tasand teiste tundmist ja tajumist. Dirkxi (2005) sõnul on autentseks kujunemise protsessis oluline avatult enda kogemusi jagada ning seeläbi ka teisi autentsuseni juhatada. Kriitilise refleksiooni olulisus leiab aset mõlemal, nii sotsiaalsel kui ka personaalsel tasandil.

Joonis 2 Täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemise tasandid

Uurimuse meetodid ja valim

Uurimuses loodud teooria aitab süvendatult uurida täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel. Eesmärgini jõudmiseks kasutati poolstruktrueeritud intervjuude ja mitte-osalusvaatluse käigus saadud andmete tõlgendamiseks kvalitatiivset andmeanalüüsi, mis sisaldab endas andmete kategoriseerimist, põhjendamist ja formuleerimist (Cohen & Manion & Morrison, 2007).

Uurimuse andmete kogumine toimus ajavahemikus 28. veebruar kuni 20.märts. Andmeid koguti esmalt fokuseeritud mitte-osalusvaatluse kaudu, et vaatlaja saaks keskenduda vaid uurimuses olulisele. Vaatlus andis hea võimaluse märgata koolitaja tegude ning sõnade vahelisi seoseid või lahkelsid (Hatch, 2002, 73). Vaatlusel lähtuti antud uurimistöö teoreetilistest andmetest, millele lisandusid tegevuse käigus täiendavad märkused. Vaatluse aeg oli sõltuvalt koolitaja tööst erinev, kuid kõikide vaadeldavate puhul kestis see koolituse algusest lõpuni, et kujundada uurijas terviklikku mõistmist. Vaatluse eesmärk oli uurijapoolne märkamine ning arusaam kõrvaltvaatelejana täiskasvanukoolitaja autentsuse avaldumisest personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel koolitustegevuses.

Vaatlusele järgnes poolstruktrueeritud intervjuu koolitajatega. Antud meetod andis intervjuueeritavatele võimaluse luua struktuure ja mõtestada läbi sõnade enda arusaamasid täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest (Hatch, 2002, 91). Nii intervjuueeritav kui ka uurija said võimaluse vajadusel täiendada öeldut. Intervjuu eesmärk oli leida kinnitust või märgata

vastukõla sõnade ja vaatlusel märgatud käitumise vahel. Oluline oli pakkuda hetke täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemise üle mõtlemiseks ning koolitaja arusaamade sõnastamiseks. Valim moodustati eesmärgipäraselt.

Oluliseks kriteeriumiks on tööstaaž vähemalt 10 aastat, kuna selle aja jooksul on täiskasvanukoolitajad omandanud erialaseid kogemusi ning on võimalik, et märgatakse ning määratletakse end kui autentset täiskasvanukoolitajat. Aktiivne koolitustegevus muudab täiskasvanukoolitaja teadlikumaks nii oma tegevusest, teistest kui ka endast. Need on tähtsad mõjutegurid autentsuse kujunemisel (Cranton & Carusetta, 2004a, 2004b). Koolitusaktiivsus kirjeldab koolitaja keskmist koolitustegevuse päevade arvu ühes kuus.

Koolitajad on anonüümsuse säilitamiseks nummerdatud. Alljärgnevas tabelis (Tabel 1) on toodud intervjuueeritud ja vaadeldud koolitajate profiilid.

Tabel 1 Valimisse kuulunud täiskasvanukoolitajate profiilid.

Tähistus	Sugu	Tööstaaž	Koolitusaktiivsus
Koolitaja 1	Mees	14 aastat	5 päev / kuus
Koolitaja 2	Naine	12 aastat	6 päeva/ kuus
Koolitaja 3	Mees	18 aastat	16 päeva/kuus
Koolitaja 4	Naine	12 aastat	12 päeva/kuus

Tulemuste analüüsis kasutati deduktiivset kodeerimist, mis võimaldas tulemusi avada teoreetilises osas esitud teemade kaupa.

Tulemused

Tulemused esitatakse kahe suurema kategooriana, milleks on personaalne mina ehk inimene ise ja sotsiaalne mina ehk täiskasvanukoolitaja roll. Mõlemal on omakorda kaks alakategooriat: algupärasus ehk loomulikkus, väljendusoskus (riietus, kõne, mõjuvus) ning kirglikkus koolitustegevusse, õpikeskkonna loomine (Cranton & Carussetta, 2004a, 2004b; Jung, 2005; Hall & Nordby, 2007).

Empiirilises osas kogutud andmeid analüüsid leidis kinnitust teoorias esile kerkinud arusaam, et täiskasvanukoolitaja autentsuse puhul on inimese personaalne ja sotsiaalse mina väga tihedalt seotud (Joonis 2). Sellest tulenevalt on andmeanalüüsis tähtsal kohal ka nende kahe kategooria

ühisosa. Andmeanalüüsis vaatluse käigus ilmnenu toetab intervjuu tulemusi aidates mõista, et teoorias ilmnenu leiab kinnitust igapäevases koolitustegevuses.

Intervjuudest selgus, et valimisse kuulunud täiskasvanukoolitajad ei erista rangelt personaalse ja sotsiaalse mina rolli, vaid peavad esmatähtsaks iseendaks jäämist. Intervjuu ja vaatluse tulemused aitasid kujundada mitmekülgsemat ja terviklikumat arusaama täiskasvanukoolitajate autentsuse kujunemisest.

Koolitajate jaoks on personaalse ning sotsiaalse mina rollide näol tegemist elu loomuliku osaga. Inimesena arenedes arened ka koolitajana ning vastupidi, kuna mõlemad protsessid on tugevalt üksteist toetavad.

1.1 Personaalne mina ehk inimene iseendana

Kõik vaadeldud ja intervjuueeritud täiskasvanukoolitajad kirjeldasid enese *algupärasuse* teadlikustamise tähtsust. Eneseteadlikkuse tõustes oskab inimene end rohkem väärtustada ning hinnata. Sellest tulenevalt käitub ta enesetruult, mida ka täiskasvanukoolitajad oluliseks pidasid. Intervjuueeritavad rõhutasid, et koolitajana on enne kõike oluline iseend inimesena tunda ning olla loomulik. See läbi on koolitustegevus sujuvam ning kontakt nii koolitusteema kui ka õppijatega tugevam. Samuti pidasid valimisse kuulunud täiskasvanukoolitajad tähtsaks algupärasuseni jõudmist, sest ainult seeläbi saab alguse autentsuse kujunemine.

Ma suudan koolitades olla selline inimene nagu ma loomulikult olen. Sellisel juhul olen ise vähem pinges, kui ei pea teistsugust kuvandit tekitama. Ma arvan, et see on kasulik just õppijate arengu või grupiturvalisuse seisukohalt. (Koolitaja 1)

„Koolitades tuginen oma põhimõtetele. Mul oleks ikka väga raske, kui satun konflikti oma sisemiste väärtustega. Sellistes olukordades ma just püüan kuulata, mis minu sisehäääl ütleb. (Koolitaja 2)

Vaatluses kerkis selgelt esile täiskasvanukoolitajate personaalse mina *väljendusoskus* koolitustegevuses. Koolituse keskkonna loomist ja õppeprotsessi ülesehitust mõjutab täiskasvanukoolitaja iseenda olemus. See, kuidas õppetöösse ning õpilastesse suhtuti oli igal koolitajal omanäoline ning loomulik – nad olid igasse koolitusse lisanud justkui tükikese iseendast. Oskus end väljendada ja enda olemust teistega jagada võib mõjutada õppetöö kulgu.

Uurija tähelepanek vaatlusest: Seminar sai läbi. *Käes on grupitöö aeg. Koolitaja andis õppijatele teema, mille üle on aega 15minutit arutleda. Kõik on koostööaldis ning motiveeritud. Üks hetk hakkab taustamuusika mängima. See on koolitaja enda lemmikmuusika. Ta selgitab õpilastele miks just see meloodia temas töömeeleolu loob ning et soovis väikse kõrvlöökena õppijates arendada kuulamis- ja tähelepanuoskust. (Koolitaja 3)*

1.2 Sotsiaalne mina ehk täiskasvanukoolitaja roll

Tegemist on rolliga, mida inimene lisaks iseendaks olemisele sotsiaalses keskkonnas kannab. Sotsiaalne mina ehk täiskasvanukoolitaja roll seob täiskasvanukoolitajat ühiskonnaga ning annab võimaluse end täiendada. Sotsiaalse mina tugevus ning arenguvõimalus tuleneb personaalsest minast. Täiskasvanukoolitajad tõdesid, et juhul, kui pole tööd tehtud iseendaga, ei saa küpsemaks muutuda ka sotsiaalne mina ehk täiskasvanukoolitaja roll.

Autentse täiskasvanukoolitaja üks tunnuseid on *kirglikkus oma koolitustegevuse vastu* (Cranton & Carusetta 2004b). Valimis olevate koolitajate puhul oli selgelt märgata, kuidas nende töö tekitas huvi ja kirge. Kirjeldati koolitusteemade valdamise olulisust ning nendesse suhtumist. Andmetest selgus, et autentne täiskasvanukoolitaja kirglikkus avaldub järgmiselt: ta muudab õppematerjali endale südamelähedaseks, hindab kriitiliselt ning see järel jagab seda õppijatega väljendades endas tekkinud emotsioone. Autentsuse puhul väljendubki eelnevalt kiireldatu selles, et täiskasvanukoolitaja on loonud koolitusteemale isikliku tähenduslikkuse.

Avatud hoiakust tulenevalt on autentne täiskasvanukoolitaja pidevas katsetaja rollis ning vastuvõtlikum uutele teadmistele, hoiakutele. Ta tahab enda sotsiaalset rolli täiendada, vajadus ja motivatsioon tulenevad tema personaalsest minast.

Aga ma püüan koos auditooriumiga õppida ja need valdkonnad, mis mind ennast huvitavad tekitavas minus selle sisemise tule. (Koolitaja 3)

Koolitamine pakub palju vabadust tegutseda ja pidevalt arendada välja uusi lähenemisi, mis on natuke nagu minu kunstniku hingega kooskõlas. (Koolitaja 1)

Üks väga suure tähtsusega ülesanne koolitajal on *õpikeskkonna loomine*. See on võimalus suhelda õppijatega ning tuua õppeprotsessi omanäolisust. Intervjueeritavad rõhutasid keskkonna loomise juures enese- ning keskkonna teadlikkuse olemasolu. Esmalt tuleb mõista õppetegevuse eesmärki, tegevusplaani ning õppijate olemust, siis sujub ka õppetegevus.

/.../ on oluline koolitustegevuse käigus anda inimestele ruumi ja aega, et nad saaks endaga tegeleda ja näha kui imelised inimesed nad tegelikult on. (Koolitaja 4)

Üks osa minust on see, et pean ennast rohkem selliseks ruumi- või keskkonna loojaks, et ma ikkagi näen ennast hõlbustaja või vahendajana. Lõpuks jõuda selleni, et inimene ise leiab need lahendused, mida ta parasjagu otsib. (Koolitaja 2)

1.3 Personaalse ja sotsiaalse mina ühisosa

Täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemise personaalse ja sotsiaalse mina ühised jooned ilmnesid intervjuude ja vaatluste käigus. Autentse täiskasvanukoolitaja kannab endas kahte rolli, kus personaalne ja sotsiaalne ühildunud, nad on tasakaalus. Kuigi valimisse kuulunud täiskasvanukoolitajate autentsuse avaldumise tulemusena kerkisid esile mõned aspektid, kus on märgata lahknevusi.

Kriitiline refleksioon

Täiskasvanukoolitaja saab end arendada läbi pideva teadustamise ja reflekteerimise. Valimisse kuulunud täiskasvanukoolitajad mõistsid, et sotsiaalse mina rolli edukuse tagamiseks on oluline eelnevalt selgusele jõuda iseendas. See tõttu on oluline *personaalse mina kriitiline refleksioon*:

/.../ periooditi toimub minus pidevalt sisemine protsess, ka segadus, et aga kes ma siis inimesena olen? Või tekib arusaam, et jeerum, et see kõik, mida ma seni olen teadnud ei pea paika.. Siis on palju sellist enesesügavad refleksiooni nädal aega. (Koolitaja 2)

Täiskasvanukoolitaja töös kogetu kandub edasi personaalsele minale. Kõik, mis võtab koolitaja vastu sotsiaalset rolli kandes õppijatelt, end ümbritsevalt keskkonnalt, vajab mõtestamist lähtuvalt enda sisemistest tõekspidamisest. Valimisse kuulunud täiskasvanukoolitaja rõhutas, et mõnikord reflekteerib ta enda koolitajatööd, õppeprotsessi jooksul tekkinud situatsioone ja tagasisidet mitmeid nädalaid. Ka siis võib olla tulemus segadust tekitav ning kogu aja kantud sotsiaalne roll tundub vale. Selleks, et end mõista ja areneda autentse täiskasvanukoolitajana on personaalse mina kriitilise refleksiooniga võrdväärselt oluline ka *sotsiaalse mina kriitiline refleksioon*:

Kui õppijatega suhtlen ja tagasisidet saan, siis tegelikult on ju see infoks nii minule endale kui ka minu kui koolitaja tööle. Läbi selle analüüsimise saangi teada, kes ma loomupäraselt olen. (Koolitaja 4)

Avatus

Autentsele täiskasvanukoolitajale on omane julgus ja avameelsus. Peamiseks pidasid intervjuueeritavad avatust enda kogemuste jagamise osas olenemata sellest, kas tegu on seotud eraeluga või koolitaja tööga. Sellele vaatamata rõhutasid valimi moodustunud täiskasvanukoolitajad, kui oluline on toetuda oma sisemisele tunnetusele, mille järgimine ei lase minna oma tegevustes vastuollu enda personaalse minaga.

Personaalse mina avatus:

/.../ õppijad saavad aru, et nende ees on inimene, kes teeb samasuguseid ämbreid nagu nemad. Ma räägin hästi palju endast, näiteks enda lapsest. Seal on hästi palju seda, mida hea meelega jagan. (Koolitaja 4)

Sotsiaalse mina avatus:

/.../ minu meelest valmisolek ennast jagada ja avada käib nagu nii ühe autentse täiskasvanukoolitaja töö juurde. (Koolitaja 2)

Ausus

Täiskasvanukoolitajad pidasid loomulikuks, et inimene eksib ning mõistsid, et tegemist on võimaliku arenemist toetava õppimisvõimalusega. Enamus valimisse kuulunud koolitajaid olid alati õppijatele tunnistanud oma vigu ning ebaõnnestumisi. Otsus olla aus tuleb meie loomupärasest olemusest ja tõekspidamisest, seega hõlmab see nii sotsiaalset kui ka personaalset mina.

Koolitajana ütlen ka, et me koguaeg õpime ning ebaõnnestumised käivadki elu juurde. Ehk on minu kogemused teistele õpetuseks. (Koolitaja 4)

Valimisse kuulunud täiskasvanukoolitaja koolitustegevust vaadeldes ilmnis probleem koolitajal enda teadmiste puudujääkide ja vigade aksepteerimisega. Järgneva kirjeldatava olukorra ajendiks võib olla soov vastata perfektselt rolliootustele ning ühiskonna nõudmistele.

Uurija tähelepanek vaatlusest: *Koolitus on jõudnud lõpufaasi, kus toimub kokkuvõtte ja tagasisidestamise ring. Eelnevast õppetööst on õppijal kerkinud esile küsimus, millega ta väljendab selgelt oma ebaselgust teatud väite kohta, mida koolitaja oli õppijatega jaganud. Tekkis dialoog ning oli selge, et õppija on antud väite valdkonnas enesekindel ning haritud. Koolitaja muutus oma vastustes aina kaudsemaks ning kaotas fookuse. Dialoog jäi õhku rippuma, kuna õppija ei saanud oma vastust ning koolitaja ei tunnistanud, et ta ei olnud väite*

taustast täielikult teadlik. Õppija sulgus endasse ning eelistas vaikida koolituse lõpuni.

(Koolitaja 1)

Eneseteadlikkus

Eneseteadlikkuse kasvades oma personaalse või sotsiaalse mina suhtes kasvab ka autentsus. Valimisse kuuluvate täiskasvanukoolitajate seas leidsid neid, kes pidasid pidevat enesearengut võimatuks juhul, kui inimene pole eelnevalt eneseteadlik. Teadlikkus on piirangutest vabastav ning julgustav.

Selgus ja mõistmine personaalses minas aset leidvast suunab ning mõjutab ka täiskasvanukoolitaja rollis toimuvat. Valimisse kuulunud koolitajad väljendasid selgelt, kui ühtekuuluvad ning vastastikku mõjuvad on personaalne ja sotsiaalne mina. Saades teadlikuks *personaalse minas* olevast algupärasusest, kasvab eneseteadlikkus ka täiskasvanukoolitaja rollis.

/.../ mõtlen, et elu saadab mulle mingi ülesande ja minu peas toimub juba kindlasti midagi inimeste arengu suunamise ja õppimisega. Läbi teiste jõuan ma hästi palju lähedale ka iseendale. /.../ mulle võibolla meeldibki koolitada seetõttu, et tahan enda kohta rohkem teada saada. (Koolitaja 2)

/.../ autentne täiskasvanukoolitaja on teadlik oma arenguloost. Kellena ning kust on ta tulnud ning kuhu edasi? (Koolitaja 1)

Intervjueeritavad pidasid oluliseks teadvustada igapäevatoos lisaks personaalsele minale ka sotsiaalset rolli ning sellele ühiskonna seatud ettekirjutusi. Ennast ümbritseva tajumine ning ühiskonnaga kontakti loomine on vajalik saavutamaks sotsiaalses rollis endale seatud eesmärgid. *Sotsiaalse rolli eneseteadlikkus* leiab aset vaid eeldusel, et personaalse mina tõekspidamised on piisavalt selged liikumaks edasi sotsiaalsele tasandile.

Tean, et ma ei võta tegelikult kellegi õppimise ees vastutust. /.../ ja ma arvan, et see on nagu elus ka, et nii kui sa tahad teise eest midagi ära tegema hakata, siis see ei ole enam autentne tegutsemine. (Koolitaja 4)

Arutelu

Personaalse mina kõrval eksisteerib ka sotsiaalne mina – kuidas sel juhul autentseks jääda? Täiskasvanukoolitaja peab enda vastu aus olema ja tõdema, et kui ta ei ole endale truu, siis laseb ta mööda selle, mida tähendab tema jaoks olla inimene (Taylor, 2000). Paratamatult võtab inimene tulenevalt elukorraldusest ja ühiskonna survest enda kanda palju rolle, nii ka täiskasvanukoolitaja töös. Autentse koolitaja puhul on aga tegemist inimesega, kes mitme rolli kandjana suudab olla

jätakuvalt terviklik.

Tulenevalt uurimuse teooriast ja andmeanalüüsi tulemustest leiavad tõekspidamised täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest teooriale tuginedes kinnitust aktiivselt tegutsevate täiskasvanukoolitajate töös ja arusaamades. Autentse koolitustegevuse aluseks peetakse antud uurimuse valimi poolt oluliseks enese kui inimese teadlikkustamist. Ilmnes arusaam, et märkamise toimumiseks on vaja ajendit. „Enne kõike peabki inimene suutma väljendada oma tõekspidamisi ja käituma vastavalt oma tõelisele olemusele, see juures on ta sinnani jõudnud läbi seesmiste avastuste.“ (Guignon, 2005).

Täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemine on loomupärane. Juhul, kui koolitaja peab tähtsaks enese professionaalsust sotsiaalses rollis, arendab ta ka end inimesena. Seal hulgas ei ole ta enesekeskne, vaid märkab end ümbritsevat. Panustab ja suhtub kirglikult õppetöösse, loob õhkkonna ning peab oluliseks ausat suhtlust. Läbi empiirilises osas välja toodud aspektide tegutseb täiskasvanukoolitaja sihipäraselt ning eneseteadlikult, mida tehes lähtub soovist olla autentne. Mõistmise ja märkamise eesmärgina määratles uurimuse autor valimi üheks kriteeriumiks täiskasvanukoolitaja tööstaažiks vähemalt 10 aastat. Tulemuses kajastatuna ilmnes valitud täiskasvanukoolitajate kõrge eneseteadlikkus ning autentse mina käsitus. Autentsuse kujunemine vajaks edaspidiselt uurimist ka vähema töökogemusega koolitajate seas, kuna arusaam ja tulemus täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest võivad sel juhul varieeruda. Lisaks peab autor tähtsaks rõhutada andmekogumise protsessis intervjuu ja vaatluse komplekteerimise olulisust. Edasiste uurimistööde puhul võib kasuks tulla lisaks ka intervjuu ning vaatluse analüüsi tulemuste tagasipeegeldus täiskasvanukoolitajale. Tagasiside kõrvaliselt isikult võimaldub täiskasvanukoolitajal läbi refleksiooni arendada ning täiendada.

Kokkuvõte

Täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemist mõjutavad nii personaalse mina kui ka sotsiaalse mina pooled. See juures ongi oluline, et täiskasvanukoolitaja, kes soovib arendada või süvendada enda autentsust oleks teadlik nende mõlema aspekti olemasolust. Autentsuse teadlikustamine annab inimesele võimaluse ja valmisoleku kanda üheaegselt mitut rolli.

Artikkel põhineb uurimusel, mille eesmärgiks oli analüütiline ülevaade täiskasvanukoolitaja autentsuse kujunemisest personaalse ja sotsiaalse mina teadlikustamisel. Autentsuse kujunemine eelnevalt nimetatud kahe rolli teadvustamisel on pidev protsess, mis on tugevalt üksteist mõjutavad. Sotsiaalses rollis täiskasvanukoolitajana kujuneb ja areneb autentsus märgatavalt efektiivsemalt juhul, kui inimene otsib kontakti enda personaalse minaga. Mõtleb ja reflekteerib enda põhiolemusest ning saavutab eneseteadlikustamise. Sellisel juhul on autentsuse kujunemine

sotsiaalse rolli koosmõjul lihtsustatum.

Kaasates uurimusse lisaks autentsust käsitlevatele teooriatele ka inimese isiklikumat lähenemist kirjeldavat teooriat Jungilt, andis see võimaluse rohkem süveneda autentse täiskasvanukoolitaja personaalse mina rolli, mis tundub esmapilgul sotsiaalsele ümbruskonnale märkamatu olevat.

Autentsuse kujunemisel on tähtis täiskasvanukoolitaja puhul inimese endani jõudmine. See eeldab aga koolitajalt ausust ja avatust, mis on ühtlasi ühed üksikud autentset inimest kirjeldavad terminid. Siin kohal on oluline rõhutada antud uurimuse valimi seisukohta autentsuse kujunemisest kui millestki, mis on rolli kandes südamelähedane ning saanud alguse inimesest endast. Väline ajend ei käivita autentsuse isiklikumaid kujunemise protsesse. Rõhutades uurimuses ilmnenut – kõige algus peitub personaalse mina leidmises. Märgates iseenda loomust, märgatakse ka sellele lisanduvat sotsiaalset mina, mille tulem on tasakaalustunud terviklik inimene.

Allikad

Brook, A. (2009). The potentiality of authenticity in becoming a teacher. *Educational Philosophy & Theory*, 41(1), 46-59. [2012, november 23].

[http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?
direct=true&db=a9h&AN=36141808&site=ehost-live](http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=36141808&site=ehost-live)

Brookfield, S. D. (2006). Authenticity and power. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 5-16. [2012, oktoober 16].

[http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?
direct=true&db=eric&AN=EJ760662&site=ehost-live](http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ760662&site=ehost-live)

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. (6., prand. tr.). London: Routledge.

Cranton, P. & Carusetta, E. (2004a). Developing Authenticity as a Transformative Process. *Journal of Transformative Education*, 2(4), 276-293. [2012, september 30].

<http://jtd.sagepub.com/content/2/4/276.short>

Cranton, P. & Carusetta, E. (2004b). Perspectives on Authenticity in Teaching. *Adult Education Quarterly*, 55(1), 5-22. [2012, aprill 16].

[http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?
direct=true&db=eric&AN=EJ756982&site=ehost-live](http://search.ebscohost.com.ezproxy.tlu.ee/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ756982&site=ehost-live)

Dirkx, J. M. (2006). Authenticity and Imagination. Rmt. P. Cranton (Koost.) *Authenticity in Teaching*. San Francisco: Jossey – Bass. 27-39.

Frego, K. A. (2006). Authenticity and relationships with students. Rmt. P. Cranton (Koost.). *Authenticity in Teaching*. San Francisco: Jossey – Bass. 41-50.

Guignon, C. (2005). *On Being Authentic*. New York: Routledge.

Hall, C. S., & Nordby, V. J. (2007). *Sissejuhatas Jungi psühholoogiasse*. Tallinn: Väike Vanker.

Hatch, A. J. (2002). *Doing qualitative researches in education settings*. Albany: State University of New York.

Jung, C. G. (2005). *Mina ja alateadvus*. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Kadde, L. (2002). *Täiskasvanu kujunemine enesearengu subjektiks*. [Koolitusmaterjal]. [2013, jaanuar 12].

<http://www.tlu.ee/~katrinka/haridusejuhid/Enesearengu%20subjektiks%20kujunemine%5B1%5D.pdf>

Karm, M. (2007). *Eesti täiskasvanukoolitajate professionaalsuse kujunemise võimalused*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.

Nõlvak, A., & Valk, R. (2003). *Isiksus ja emotsioonid*. Rmt. J. Allik, A. Realo, & K. Konstabel (Koost.). *Isiksusepsühholoogia*. Tartu: Tartu ülikooli Kirjastus.

Saul, T. (2011). *Õppejõudude autentsuse avaldumine õpetamises* (Tallinna Ülikooli õppejõudude näitel). [Uurimistöö]. Tallinn: Tallinna Ülikool. [2013, aprill 11].

https://andragoogika.tlu.ee/?page_id=317

Siiner, T. (2011). *Autentsus koolitajate kogemustes*. [Magistritöö]. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Skorobogatov, G. (2009). *Arusaam refleksioonist täiskasvanukoolitaja reflekstiivses praktikas*. [Magistritöö]. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Märja, T., Lõhmus M. & Jõgi, T. (2003). *Andragoogika. Raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Tallinn: Illoprint.

Taylor, C. (2000). *Autentsuse eetika*. Tallinn: Hortus Litterarum.

ARTIKLID 2011

ARTIKLID 2012

ARTIKLID 2013

ARTIKLID 2014

ARTIKLID 2015

ARTIKLID 2016

ARTIKLID 2017

ARTIKLID 2018

ARTIKLID 2019

ARTIKLID 2020

ARTIKLID 2021

ARTIKLID 2022

ARTIKLID 2023

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0